

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра таксації лісу та лісового менеджменту

ЗАТВЕРДЖЕНО

ННІ Лісового і садово-паркового господарства

“11” червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Спеціальні види впорядкування лісів

Галузь знань Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина»

Спеціальність Н4 «Лісове господарство»

Освітня програма «Лісове господарство»

ННІ лісового і садово-паркового господарства

Розробник: професор, докт. с.-г. н., доц. Матушевич Любов Миколаївна
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2026 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Спеціальні види впорядкування лісів

(назва)

Основна суть дисципліни полягає у професійній підготовці фахівців лісового профілю з питань специфіки впорядкування рекреаційних, захисних, заповідних та гірських лісів, мисливських господарств, національних парків, садово-паркових об'єктів, міських лісів тощо, а також проектування лісгосподарських заходів, направлених на забезпечення раціонального, безперервного та невиснажливого користування лісом, підвищення продуктивності, відтворення, охорону та захист лісів.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	Н4 «Лісове господарство»	
Освітня програма	Лісове господарство	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6,0	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	–	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	2	2
Семестр	3	3
Лекційні заняття	30 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	20 год.	10 год.
Лабораторні заняття	–	–
Самостійна робота	130 год.	160 год.
Індивідуальні завдання	–	–
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	10 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета полягає в отриманні відповідного обсягу теоретичних знань, необхідних для підготовки високопрофесійного спеціаліста-лісовпорядника, здатного відразу включитися в роботу в об'єднанні «Укрдержліспроект» та інших виробничих та наукових установах відповідного профілю. Набутті вмінь на сучасному рівні висвітлювати теоретичні й практичні питання лісовпорядкування, пов'язані зі специфікою впорядкування мисливських угідь, рекреаційних,

заповідних та захисних, а також гірських та радіаційно забруднених лісів, стиглістю лісу, віком головної рубки, розміром лісокористування, організацією лісовпорядної діяльності, а також проектуванням господарських заходів.

Перелік освітніх компонент, які передують вивченню навчальної дисципліни:

- Регулювання продуктивності лісів;
- ГІС-технології у лісовому господарстві;
- Інвентаризація та моніторинг лісів.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі лісового та мисливського або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 5. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК 2. Здатність забезпечувати сталий розвиток лісового господарства.

СК 5. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі лісового господарства у широких або мультидисциплінарних контекстах.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН 1. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері лісового господарства та є основою для оригінального мислення, забезпечення сталого розвитку та проведення досліджень.

РН 3. Приймати ефективні рішення з питань лісового господарства, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати його розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

РН 4. Відшукувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

РН 5. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері лісового господарства та у ширших контекстах, забезпечувати якість, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

РН 6. Оцінювати стан лісових фітоценозів, лісові ресурси в конкретних лісорослинних умовах, їх потенціал та прогнозувати можливості використання.

РН 7. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері лісового господарства з урахуванням доступних ресурсів та ризиків, а також економічних, правових та екологічних аспектів.

РН 8. Розробляти та вдосконалювати технологічні і виробничі процеси, впроваджувати сучасні цифрові технології.

РН 9. Визначати критерії ефективності та обирати оптимальну стратегію ведення лісового господарства залежно від зовнішніх та внутрішніх умов.

РН 11. Застосовувати сучасні експериментальні та математичні методи, цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач лісового та мисливського господарства.

РН 12. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань та створення нових технологій й продуктів лісового та мисливського господарства та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного терміну денної (заочної) форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тиж-ні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи дисципліни, впорядкування і таксація рекреаційних, заповідних та гірських лісів														
Тема 1. Загальні поняття про спеціальні види впорядкування лісів	I	13	2	2			9	13	1	1				11
Тема 2. Особливості таксації лісів рекреаційного призначення	I	12	2				10	12						12
Тема 3. Особливості таксації міських зелених насаджень та природно-заповідних лісів	II	13	2	2			9	13	1	1				11
Тема 4. Організація впорядкування зелених насаджень та лісів рекреаційного призначення	II	13	4				9	13	1	2				10
Тема 5. Класифікація, категорії та особливості впорядкування природно-заповідних територій України	II	13	2	2			9	13	1					12
Тема 6. Основи підвищення продуктивності лісів	III	13	2	2			9	13		1				12
Тема 7. Особливості впорядкування гірських лісів та радіаційно-забруднених територій	III	13	2	2			9	13	1					12
Разом за змістовим модулем 1		90	16	10			64	90	5	5				80

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тиж-ні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 2. Впорядкування захисних лісів та мисливських угідь. Сучасний стан лісовпорядкування														
Тема 8. Таксація мисливських угідь та захисних насаджень	III	17	2	2			13	16	1	2				13
Тема 9. Агролісомеліоративне впорядкування захисних лісових насаджень на землях сільськогосподарських підприємств	IV	17	2	2			13	14	1					13
Тема 10. Впорядкування та організація територій мисливського господарства. Облік мисливської фауни.	IV	18	2	2			14	16	1	2				13
Тема 11. Типологія, бонітування, оптимальна ємкість мисливських угідь. Проектні роботи в мисливських господарствах.	IV-V	19	4	2			13	15	1	1				13
Тема 12. Особливості впорядкування лісів в Україні та світі	V	19	4	2			13	14	1					13
Разом за змістовим модулем 2		90	14	10			66	90	5	5				80
Усього годин		180	30	20			130	180	10	10				160

3. Теми лекцій

№ з.п.	Назва теми	Кількість годин
1	Загальні поняття про спеціальні види впорядкування лісів	2
2	Особливості таксації лісів рекреаційного призначення	2
3	Особливості таксації міських зелених насаджень та природно-заповідних лісів	2
4	Організація впорядкування зелених насаджень та лісів рекреаційного призначення	4
5	Класифікація, категорії та особливості впорядкування природно-заповідних територій України	2

№ з.п.	Назва теми	Кількість годин
6	Основи підвищення продуктивності лісів	2
7	Особливості впорядкування гірських лісів та радіаційно-забруднених територій	2
8	Таксація мисливських угідь та захисних насаджень	2
9	Агролісомеліоративне впорядкування захисних лісових насаджень на землях сільськогосподарських підприємств	2
10	Впорядкування та організація територій мисливського господарства. Облік мисливської фауни.	2
11	Типологія, бонітування, оптимальна ємкість мисливських угідь. Проектні роботи у мисливських господарствах.	4
12	Особливості впорядкування лісів в Україні та світі	4
Разом		30

4. Теми практичних занять

№ з.п.	Назва теми	Кількість годин
1	Подеревна та лінійна таксація зелених насаджень	2
2	Визначення ландшафтних показників рекреаційних ділянок	2
3	Складання ландшафтно-рекреаційного опису кварталів та визначення біомаси ярусів насаджень	2
4	Функціональне зонування території лісопарку	2
5	Розрахунок потенційної продуктивності та середніх ландшафтних показників лісових земель лісогосподарського підприємства.	2
6	Віднесення захисної смуги уздовж річки. Складання відомості ділянок віднесених та переведених до захисної смуги.	2
7	Складання відомості та плану типології і бонітування мисливських угідь господарства.	2
8	Визначення середнього бонітету та оптимальної ємкості угідь мисливського господарства.	2
9	Планування відстрілу та визначення пропускної можливості мисливського господарства.	2
10	Розрахунок динаміки таксаційних показників модальних деревостанів	2
Разом		20

5. Теми самостійної роботи

№ з.п.	Назва теми	Кількість годин
1	Побудова інвентаризаційного плану об'єкта зеленого господарства	35
2	Побудова схеми естетичної оцінки виділів	30
3	Характеристика кварталів, запроектованих під захисну смугу та гідромеліоративного фонду	35
4	Розрахунок коефіцієнта водорегулювання деревостанів	30
Разом		130

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- командні проекти;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- захист практичних робіт;
- реферати, есе;
- тематична співбесіда.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- метод практично-орієнтованого навчання (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Теоретичні основи дисципліни, впорядкування і таксація рекреаційних, заповідних та гірських лісів		
Практична робота 1.	ПРН 1, 4, 6, 7, 11, 12. Знати основи таксації та впорядкування зелених насаджень у межах населених пунктів та рекреаційно-оздоровчих лісів; вміти проводити інвентаризацію зелених насаджень міст і населених пунктів; вміти визначати ландшафтні показники, запас біомаси та середні показники рекреаційних насаджень; вміти проводити функціональне зонування територій лісопарку; вміти розраховувати потенційну продуктивність лісових земель.	8
Практична робота 2.		10
Практична робота 3.		10
Практична робота 4.		10
Практична робота 5.		5
Самостійна робота 1.		7
Самостійна робота 2.		5
Модульна контрольна робота 1.		45
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Впорядкування захисних лісів та мисливських угідь. Сучасний стан лісовпорядкування		
Практична робота 6.	ПРН 1, 4, 6, 7, 11, 12. Знати загальні положення організації, інвентаризації, таксації насаджень мисливських угідь та захисних насаджень; вміти складати схему та відомість ділянок віднесених до захисної смуги; вміти складати план типології і бонітування мисливських угідь господарства; вміти обчислювати середній бонітет та оптимальну ємності угідь мисливського господарства; вміти планувати мисливськогосподарські заходи; вміти розраховувати динаміку таксаційних показників модальних насаджень.	8
Практична робота 7.		12
Практична робота 8.		10
Практична робота 9.		10
Практична робота 10.		5
Самостійна робота 3.		5
Самостійна робота 4.		5
Модульна контрольна робота 1.		45
Всього за модулем 1		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	НАПРИКЛАД. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	НАПРИКЛАД. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування	НАПРИКЛАД. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із директором інституту)

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс. Спеціальні види впорядкування лісів. <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2593>. Заголовок з екрану.
2. Спеціальні види впорядкування лісів. Робочий зошит для практичних занять. Спеціальність 205 – «Лісове господарство». / НУБіП України ; розроб. : Л.М. Матушевич, О.А. Гірс. Київ, 2023. 32 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

Базова:

1. Каганяк Ю. Й., Строчинський А. А., Горошко М. П. Лісопарковпорядкування : навчальний посібник. Львів. «Тріада плюс», 2009. 360 с.
2. Каганяк Ю. Й., Горошко М. П., Король М. М., Часковський О. Г. Інвентаризація садово-паркових об'єктів : навчальний посібник. Львів : Вид-во «Камула», 2014. 220 с.
3. Миронюк В. В., Свинчук В. А. Білоус А. М., Васишин Р. Д. Лісова таксація : навчальний посібник. Київ. НУБіП України, 2019. 220 с.
4. Гірс О.А., Новак Б.І., Кашпор С.М. Лісовпорядкування : підручник. Київ: Фітосоціоцентр, 2013. 435 с.
5. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць : підручник. Львів : Світ, 2005. 456 с.
6. Методика визначення показників рекреаційної характеристики земель. ВО «Укрдержліспроєкт». Ірпінь, 2000. 23 с.
7. Настанова з упорядкування мисливських угідь. Київ, 2002. 112 с.
8. Гірс О.А. Стиглість деревостанів та використання деревних ресурсів у лісах різного функціонального призначення. Корсунь-Шевченківський. Вид. Майдаченко І.С. 2011. 316 с.
9. Інструктивні вимоги з лісомеліоративного впорядкування захисних лісових насаджень. Київ : 2004. 77 с.
10. Інструкція з впорядкування лісового фонду України. Частина перша. Польові роботи. Ірпінь, Укрдержліспроєкт, 2006. 104 с.
11. Інструкція з технічної інвентаризації зелених насаджень у містах і селищах міського типу України. Затверджена наказом Держбуду України від 24.12.01

№ 226. Зареєстровані в Міністерстві юстиції України від 25.02.02 за № 182/6470. Київ. 2002. 19 с.

Допоміжна:

1. Лісотаксаційний довідник / Білоус А. М. та ін. Київ : Видавничий дім «Вініченко», 2021. 424 с.
2. Нормативи оцінки компонентів надземної фітомаси деревостанів головних лісотвірних порід України : довідник (нормативно-виробниче видання). / уклад. П.І Лакида та ін. Корсунь-Шевченківський : ФОП Гаврищенко В.М., 2013. 454 с.
3. Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів. Затверджено Постановою КМУ від 23 травня 2007 р. № 761. Київ, 2007. 16 с.
4. Про затвердження Правил поліпшення якісного складу лісів. Затверджено Постановою КМУ від 12 травня 2007 р. № 724. Київ, 2007. 6 с.
5. Пробні площі лісовпорядні. Метод закладання. СОУ 02.02.-37-476:2006. Київ, Мінагрополітики України, 2006. 32 с.
6. Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України. Затверджені наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.06 № 105. Зареєстровані в Міністерстві юстиції України від 27.07.06 за № 880/12754. Київ. 2006. 27 с.
7. Закон України «Про благоустрій населених пунктів». Київ, 06.09.05 р. N 2807-IV. 17 с.
8. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа. Навчальний посібник. Київ : Арістей. 2007. 480 с.
9. Роговський С.В., Василенко І.Д., Черняк В.М., Хрик В.М., Юхновський В.Ю. Агролісомеліорація : практикум – навчальний посібник [за ред. Юхновського В.Ю.]. Київ : Фітосоціоцентр, 2011. 292 с.
10. Новіцький Р. О., Домніч В. І. Основи мисливствознавства: Навч. посібник. Дніпропетровськ: Артлогос, 2011. 72 с.

Інтернет-джерела:

1. Лісовий кодекс України (Редакція станом на 06.03.2023 р.) [Електронний ресурс] URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> (дата звернення 25.05.2026 р.).
2. Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України : наказ м-ва будівництва, архітектури та житлово-комунального госп-ва України № 105 від 10.04.2006 р. [Електронний ресурс] URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06#Text> (дата звернення 25.05.2026 р.).
3. Інструкція з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України : наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України № 226 від 24.12.2001 р. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0182-02#Text> (дата звернення 25.05.2026 р.).
4. Інструкція про порядок ведення державного лісового кадастру і первинного обліку лісів : наказ Державного комітету лісового господарства України

- № 298 від 01.10.2010 р. [Електронний ресурс] URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1267-10#Text> (дата звернення 25.05.2026 р.).
5. Про затвердження Порядку ведення державного лісового кадастру та обліку лісів : постанова Кабінету Міністрів України N 848 від 20.06.2007 р. [Електронний ресурс] URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.05.2026 р.).
 6. Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок : постанова Кабінету Міністрів України N 733 від 16.05.2007 р. [Електронний ресурс] URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.05.2026 р.).
 7. Про затвердження Санітарних правил в лісах України : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства № 136 від 21.03.2012 р. [Електронний ресурс] URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0505-12#Text> (дата звернення 25.05.2026 р.).
 8. Закон України «Про мисливське господарство та полювання» : Відомості Верховної Ради України. № 18. ст 132 від 20.02.2000 р. [Електронний ресурс] URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text> (дата звернення 25.05.2026 р.).
 9. Про затвердження Порядку проведення упорядкування мисливських угідь : Наказ Держкомлісгоспу України. N 56 від 21.06.2001р. [Електронний ресурс] URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0771-01#Text> (дата звернення 25.05.2026 р.).
 10. Про затвердження Порядку здійснення лісовпорядкування : Постанова Кабінету Міністрів України. № 112 від 7 лютого 2023 р. [Електронний ресурс] URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/112-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.05.2026 р.).